

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angest

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angest", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angest*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 160. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698091663760/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angest

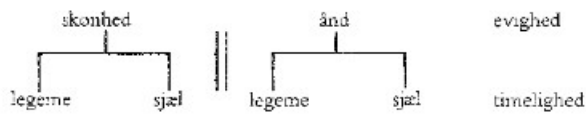
3. Erosk og drift

At mennesker bliver ånd ved, at det, gennem oplevelsen af *synden*, oplever »hinn uhyre Modsigelse« i sig selv mellem dyret og englen – det betyder samtidig, at det har bevæget sig ud over den græske idealismes eros-tanke, hvor skønheden skjuler modsigelsen, idet den tilsyneladende forsoner den (jf. note til s. 61). Oplevelsen af jordisk skønhed ses her som et lykkeligt vidnesbyrd om en ånd og højere skønhed, og der er fra denne synsvinkel gode grunde til at opleve det erotiske som noget smukt.

Efter S.K.s opfattelse er på dette stadium dyret og englen endnu ikke tydeligt adskilt eller udskilt fra hinanden, og de er derfor endnu kun muligheder i mennesket; de er på dette stadium vævet ind i hinanden i en romantisk og forførende enhed af kød og drommende ånd. Hermed er S.K.s beskrivelse i overensstemmelse med en traditionel opfattelse af det erotiske som fundamentalt forbundet med det uklare, det tvetydige, det slørede, der anede og anrydende peger mod en højere åndelig virkelighed. Således hedder det f.eks. hos Aage Henriksen: »et større løfte er et stærkere bånd end en fuld hengivelse. [...] Men selvfølgelig har det anede kun denne magt, fordi det kvindelige virkelige er en hemmelighed og i mandens hjerte rejser en længsel efter forening hinsides alle lidenskaber« (*Det guddommelige barn*, Kbh. 1965, s. 103). Denne uklarhed, denne sammenblanding er efter S.K.s opfattelse et udtryk for, at det erotiske ikke tør se sandheden, modsigelsen, i øjnene og derfor forholder sig til den med angstens tvetydighed. Det hedder i *Begrebet Angest* om »hinn uhyre Modsigelse [...] at den udødelige Aand er bestemt som *genuse*, at »Denne Modsigelse ytrer sig som den dybe Schaam [der for S.K. betyder blufærdighed, jf. note til s. 64], der skjuler derover og ikke tør forstaae det. I det Erotiske forstaaes denne Modsigelse i Skjønheden; thi Skjønheden er netop Eenheden af det Sjælelige og det Legemlige« (65). Et andet sted hedder det om den syntese, hvor skønheden har taget åndens plads, således at »Aanden er udelukket« (61), og skønheden dermed skjuler den modsigelse mellem dyr og ånd, som straks ville blive synlig ved åndens tilsynskomast, – at der er »en Sorgløshed i den græske Skjønhed, fordi Aanden er udelukket, men derfor er der ogsaa en uforklaret dyb Sorg. Derfor er Sandseligheden ikke Syndig-

hed, men en uforklaret Gaade, der angster; derfor er Naivteten ledsaget af et uforklarligt Intet, som er Angestens» (61).

Derfor gælder det, at så snart ånden sættes «som Aand, saa er det Erotiske forbi» (65). For overblikkets skyld kan det være rimeligt at opstille de to synteser som modeller:

Den første syntese er af harmonisk karakter og uden modsigelse, men skjuler altså så til gengæld den modsigelse mellem det timelige og det evige, som indeholdes i den anden syntese. Derfor er den anden syntese kun en syntese i betydningen enhed, for troen: «kun i Troen er Synthesen evigt og hvert Øieblik mulig» (107).

At det, at ånden sætter syntesen, er forbundet med etablering af et modsætningsforhold, fremgår af, at selve dannelsen af syntesen forbindes med en adskillellesproces: «I det Øieblik da Aanden sætter sig selv, sætter den Synthesen, men for at sætte Synthesen, maa den først adskillende gennemtrænge den, og det yderste af det Sandelige er netop det Sexuelle. Denne Yderlighed kan Mennesket først naae, i det Øieblik Aanden bliver virkelig» (46-47). Jf. 47: «Først i det Sexuelle er Synthesen sat som Modsigelse».

Det er ved oplevelsen af synd, der i *Begrebet Angst* er uløseligt forbundet med, at mennesket kan opleve sig selv som ånd, – at det seksuelle udpeges og defineres som drift, som dyrisk: «Først i det Øieblik Synden bliver sat, bliver ogsaa den generiske Different sat som Drift» (74). Jf. smst.: hvis «Adam ikke havde syndet, saa var det Sexuelle aldrig blevet til som Drift».

Traditionelt forbunder man syndefaldet med den bevidsthed om seksualitet, der indtræder i puberteten. Villy Sørensen skriver i sin indledning til den anførte udgave, at «Kierkegaard afstår fra at tage stilling til, på hvilket tidspunkt faldet kan tænkes at indtræde i menneskets liv» (19). Dette er både rigtigt og forkert, idet S.K. forbunder syndefaldet med den bevidsthed om ånd, som han tydeligvis mener, at kun meget få mennesker når til. Især i *Syddommen til Døden*, men